

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

DATA: **11 maja 2021 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 27 stron (zadania 1–30).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

EWOP-R0-**100**-2105

Zadanie 1. (0–1)

O jednej z postaw społecznych

[Postawę tego typu definiuje się jako powodującą zmiany zachowania w wyniku wpływu grupowego, ale także jako] postępowanie zgodne z obowiązującymi normami, wartościami, poglądami. [...] Nie uzyskalibyśmy w miarę pełnego obrazu [tej postawy] [...], gdybyśmy poprzestali na twierdzeniu, że jest on[a] następstwem nacisku grupowego, jakiemu ulegamy. [...] [Postawa taka może być powodowana nie tylko uleganiem, ale także identyfikacją i internalizacją.] Uleganie wyraża się chęcią uzyskania nagrody bądź uniknięcia kary. [...] Identyfikacja oznacza utożsamianie się jednej osoby z poglądami, przekonaniem czy postawami innych osób lub grup społecznych. [...] Internalizacja oznacza proces stopniowego uznawania pochodzących z zewnątrz poglądów, norm i wartości za własne.

Na podstawie: *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, red. W. Jakubowski, K.A. Wojtaszczyk, Warszawa 2007, s. 115, 137–138.

Sformułuj pozytywny i negatywny skutek postawy społecznej opisanej w tekście.

Skutek pozytywny – .....

.....

.....

.....

Skutek negatywny – .....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

O jednym z procesów społecznych

Jest to zjawisko będące następstwem zmian zachodzących w nowoczesnym świecie. Według Durkheima charakteryzuje się załamaniem norm społecznych, upadkiem tradycyjnego stylu życia, moralności i brakiem nowych wartości, które mogłyby zająć ich miejsce. Przez to wielu członków nowoczesnych społeczeństw jest skazanych w codziennym życiu na dojmujące poczucie bezsensowności.

Na podstawie: A. Giddens, *Socjologia*, Warszawa 2006, s. 35.

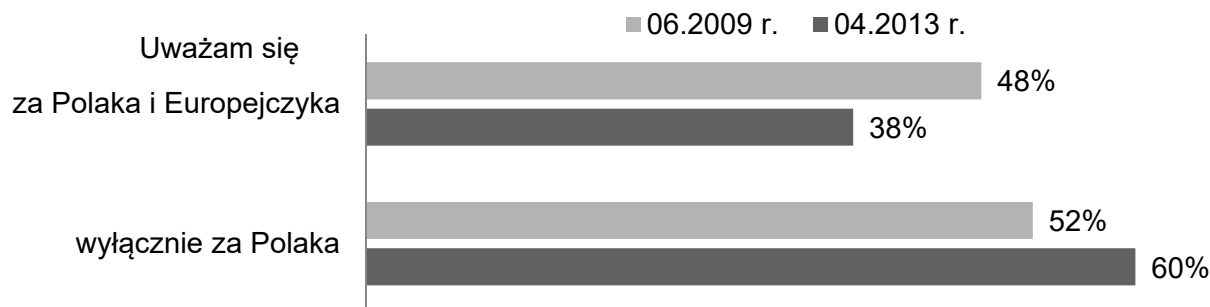
Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zjawisko społeczne opisane w tekście to

- A. anomia.
- B. globalizm.
- C. resocjalizacja.
- D. stygmatyzacja.

Zadanie 3. (0–1)

Wykres. Autoidentyfikacje społeczeństwa polskiego

Na podstawie: *Instytucje i obywatele w Unii Europejskiej*, Komunikat z badań CBOS BS/56/2013, s. 7.

Na podstawie wykresu oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W latach 2009–2013 identyfikacja europejska społeczeństwa polskiego zmniejszyła się o 10 procent.	P	F
2.	Wyniki badania z 2013 roku wskazują, że 60% społeczeństwa polskiego uznawało się za Polaków.	P	F
3.	W latach 2009–2013 wyłączna identyfikacja polska wzrosła o 8 punktów procentowych.	P	F

Zadanie 4. (0–2)

O jednej z mniejszości w Rzeczypospolitej Polskiej

Mają oni w Polsce status mniejszości etnicznej, a nie – mniejszości narodowej. W ostatnim spisie powszechnym przynależność do tej mniejszości zadeklarowało ponad 300 osób. Ich przodkowie przybyli w średniowieczu na tereny ówczesnej Polski z Krymu. Ich religia wyodrębniła się z judaizmu, a język wywodzi się z grupy tureckiej.

Na podstawie: www.gov.pl

4.1. Podaj nazwę mniejszości etnicznej opisanej w tekście.

.....

4.2. Wyjaśnij różnicę między typami mniejszości, których nazwy podkreślono w tekście, w prawodawstwie Rzeczypospolitej Polskiej.

.....
.....
.....
.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.1.	4.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 5. (0–2)

O strukturze społecznej w Polsce na przełomie XX i XXI wieku

[Badania struktury społeczeństwa polskiego] w edycji w 2003 r. wprowadziły także... pomiar inteligencji respondentów. Okazało się, że osoby o najniższych wynikach, lecz plasujące się wyżej w strukturze społecznej, uzyskały w latach 1998–2003 średni przyrost dochodów na poziomie 760 zł, a tak samo mało inteligentni, ale z dołu społecznej drabiny, poprawili swój status jedynie o 67 zł. Osoby o najwyższych wynikach w teście inteligencji Ravena, lecz także ze społecznego dołu, zdołały wyrwać w tym czasie 650 zł, a więc i tak mniej niż ci mniej inteligentni, ale lepiej społecznie ustawieni.

Te wyniki nie kwestionują, że droga do sukcesu wiedzie poprzez osobiste predyspozycje. To możliwe, lecz bardzo trudne, nawet dla zdolnych, jeśli pochodzą z niższych stref hierarchii społecznej. [...] Transformacja [...] utrwaliła strukturę społeczną późnego PRL. Badania [...] wychwytyją, że kto należał do nomenklatury PRL, miał relatywnie największe szanse zostać przedsiębiorcą lub menedżerem. Dawnym pracownikom umysłowym, czyli inteligencji, przypadł w nowym podziale los menedżerów i ekspertów. Robotnicy zostali robotnikami lub bezrobotnymi. Bo po drodze wyparowało 5 mln miejsc pracy – w 1988 r. zatrudnienie miało 18 mln osób, w dramatycznym 2002 r. – już tylko 12,8 mln. [...] [Owych] pięć milionów podzieliło się na tych, którzy zasilili szeregi wczesnych emerytów i rencistów, oraz na tych, którzy stworzyli nową kategorię: bezrobotnych.

E. Bendyk, *Do jakiej klasy społecznej należysz? Polska klasowa*, www.polityka.pl

5.1. Rozstrzygnij, czy inteligencja – jako zdolność umysłowa – była pozytywnie związana z przyrostem osiąganego dochodu. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do informacji z pierwszego akapitu tekstu.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....
.....
.....

5.2. Na podstawie drugiego akapitu tekstu sformułuj argument i kontrargument do tezy: *ruchliwość pionowa w społeczeństwie polskim w latach 1988–2003 była znacząca.*

Argument – .....

.....
.....

Kontrargument – .....

.....
.....

Zadanie 6. (0–1)

Przepisy prawne z ustawy obowiązującej w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 3.1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.

2. Małoletni w wieku od 16 do 18 lat, którzy mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do stowarzyszeń i korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego, z tym że w składzie zarządu stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.

Art. 9. Osoby w liczbie co najmniej siedmiu, zamierzające założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia oraz wybierają komitet założycielski albo władze stowarzyszenia.

Dz.U. 1989, nr 20, poz. 104, z późn. zm. (stan prawny na 3 marca 2021 r.).

Porównaj – w każdej z podanych kategorii – możliwości w kwestii stowarzyszenia się osób pełnoletnich i małoletnich w wieku od 16 do 18 lat w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakładanie stowarzyszeń – .....

.....

Członkostwo w stowarzyszeniach – .....

.....

Zadanie 7. (0–1)

O instytucji referendum w Wielkiej Brytanii w XXI wieku

	<p>Przy wysokim poziomie frekwencji wyborczej (72,2%) 51,9% wyborców zagłosowało za opuszczeniem UE, a 48,1% – za pozostaniem w niej. W Szkocji i Irlandii Płn. przeciwnicy wyjścia z UE zdobyli większość – odpowiednio 62% i 55,8%.</p> <p>Na podstawie: M. Musiał-Karg, [...] <i>Brytyjskie referenda z 1975 i 2016 roku</i>, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 3, s. 14.</p>
<p>YES – tak; NO – nie</p> <p style="text-align: right;">pikio.pl</p>	

Rozstrzygnij, czy fotografia i tekst dotyczą tego samego referendum. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	5.1.	5.2.	6.	7.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 8. (0–1)

O samorządzie zawodowym

Konstytucja w artykule 17 dopuszcza tworzenie samorządów zawodowych jako podmiotów reprezentujących osoby wykonujące dany zawód zaufania publicznego i sprawujących pieczę nad należytym wykonywaniem tego zawodu. Samorząd zawodowy jest organizacją przymusową, co oznacza, że warunkiem wykonywania danego zawodu jest obowiązek przynależności do określonego samorządu.

Na podstawie: www.gazetaprawna.pl

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przykładem funkcjonowania opisanej instytucji życia publicznego jest działanie

- A. Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”.
- B. Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa.
- C. Związku Hodowców Psów Rasowych.
- D. Izby Adwokackiej w Warszawie.

Zadanie 9. (0–1)

O zjawisku społecznym

To zestaw przekonań, uprzedzeń i stereotypów mających swe podstawy w biologicznym zróżnicowaniu ludzi, związanych z procesem starzenia się, które dotyczą kompetencji i potrzeb osób w zależności od ich chronologicznego wieku [...].

Krzywdzący stereotyp osoby starszej [...] [ciągle trwa]. Nieuzasadniona izolacja osób starszych została uznana za przejaw ich dyskryminowania.

M. Świdorska, [...] *jako problem społeczny*, „Pedagogika Rodziny” 2015, nr 5, s. 43–44;
Socjologia prawa. Główne problemy i postacie, red. A. Kojder, Z. Cywiński, Warszawa 2015, s. 71–72.

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zjawisko opisane w tekście to

- A. ageizm.
- B. klientelizm.
- C. oportunizm.
- D. gerontokracja.

Zadanie 10. (0–1)

O koncepcjach genezy państwa

Fragment 1. Każdy obywatel składa suwerenowi rodzaj przyrzeczenia, oświadczając: „Daję upoważnienie i przekazuję moje uprawnienia do rządzenia moją osobą temu oto człowiekowi [...] pod tym warunkiem, że i ty przekazujesz mu swoje uprawnienia i upoważniasz go do wszystkich swoich działań w sposób podobny”.

Fragment 2. Państwo pochodzi z natury: „[...] człowiek jest z natury stworzony do życia w państwie, taki zaś, który z natury, a nie przez przypadek, żyje poza państwem, jest albo nędznikiem, albo nadludzką istotą [...]”.

Fragment 3. „Jednego tylko jeszcze brakowało, instytucji, która [...] by uwieczniła nie tylko powstający podział społeczeństwa na klasy, lecz również i prawo klas posiadających do wyzyskiwania klas nieposiadających oraz panowanie pierwszych nad ostatnimi. Taka instytucja zjawiła się. Wynaleziono państwo”.

E. Zieliński, *Nauka o państwie i polityce*, Warszawa 1999, s. 25, 29–30, 32.

Do każdego fragmentu przyporządkuj nazwę właściwej koncepcji genezy państwa. Odpowiedzi wybierz spośród: arystotelesowska, marksistowska, podboju i przemocy, umowy społecznej, teistyczna.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 11. (0–1)

Wykres. Wskaźniki dotyczące wyborów w Polsce w drugiej połowie XX wieku

www.v-dem.net

Odnosząc się do typu reżimu politycznego funkcjonującego w Polsce w drugiej połowie XX wieku, sformułuj wniosek dotyczący wartości wskaźników ukazanych na wykresie.

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	8.	9.	10.	11.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów				

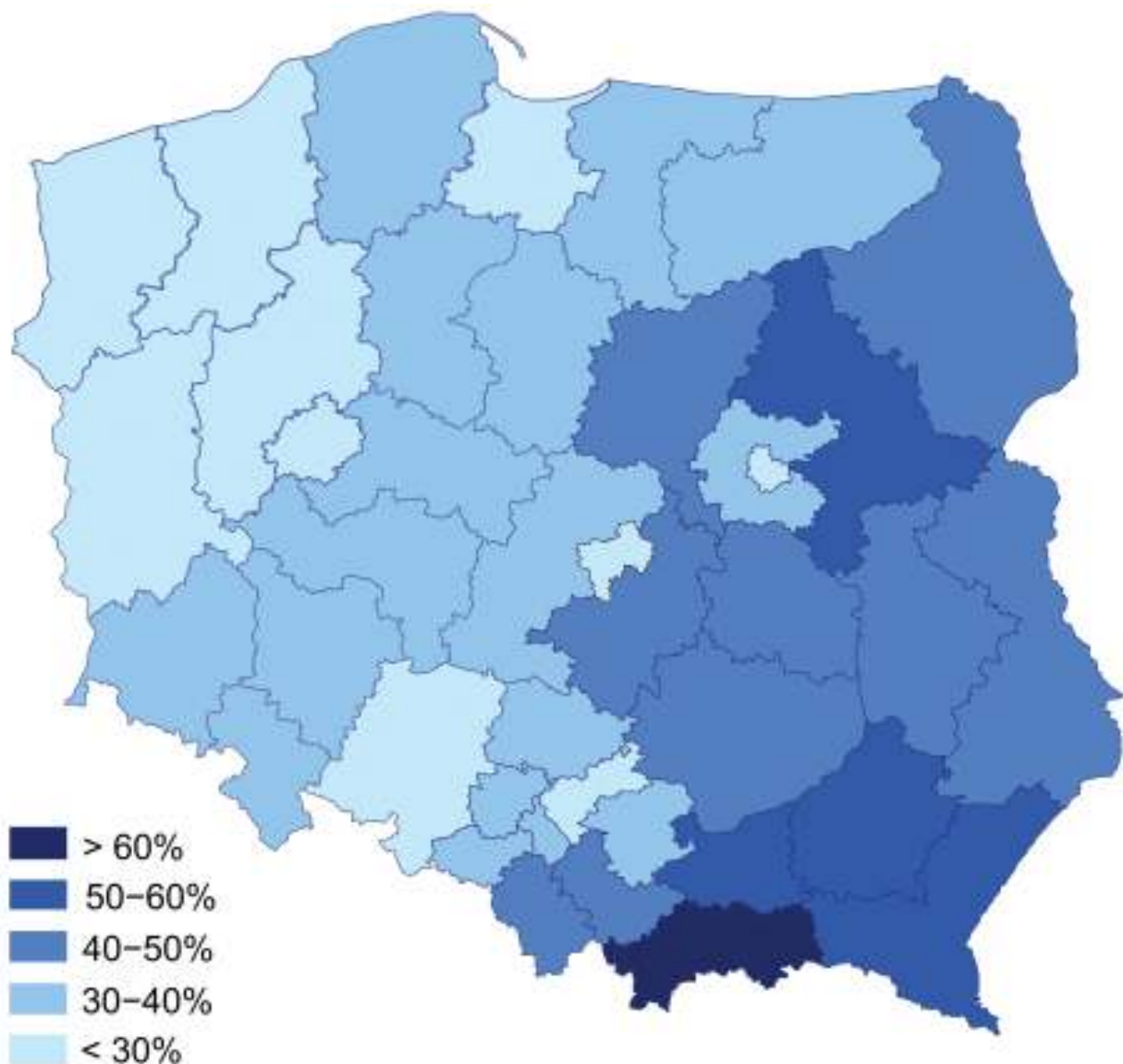
Zadanie 12. (0–4)

O systemie wyborczym w jednym z państw Europy

Wybory do Izby Gmin muszą się odbyć w ciągu 5 lat od poprzednich [...]. Z każdego okręgu do [tej izby] parlamentu wchodzi tylko jeden poseł – ten, który zdobędzie największą liczbę głosów. [...] Wyborcy głosują na daną osobę. Znani politycy startują zazwyczaj z tak zwanych „bezpiecznych” okręgów, gdzie poparcie dla partii, do której należą, jest bardzo silne. [...] Nie ma jednak gwarancji, że kandydat w „bezpiecznym” okręgu ma zapewnione zwycięstwo. Zdarzało się bowiem, że wpływowi politycy nie zwyciężyli w swoim okręgu, mimo że ich partia wygrała wybory. [...] Aby zapewnić sobie zwycięstwo, dana partia musi uzyskać większość [co najmniej względną] głosów w większości okręgów wyborczych. [...] Co jakiś czas liczba i granice okręgów wyborczych są korygowane.

www.bbc.co.uk

Mapa. Wizualizacja wyników zwycięskiego ugrupowania politycznego w wyborach do jednej z izb parlamentu w Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 r. (wg okręgów wyborczych)

Na podstawie: pkw.gov.pl

12.1. Podaj nazwę typu systemu wyborczego opisanego w tekście.

.....

12.2. Sformułuj zaletę i wadę typu systemu wyborczego opisanego w tekście.

Zaleta – .....

.....

.....

Wada – .....

.....

.....

12.3. Rozstrzygnij, czy w przypadku wyborów, których wyniki zwizualizowano na mapie, zastosowano typ systemu wyborczego opisany w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....

.....

.....

.....

12.4. Odnosząc się do mapy, sformułuj dwa wnioski dotyczące geograficznego zróżnicowania preferencji wyborczych elektoratu w Rzeczypospolitej Polskiej.

• .....

.....

.....

.....

• .....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	12.1.	12.2.	12.3.	12.4.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 13. (0–1)

O kwestiach ekonomiczno-społecznych w myśli politycznej

Tekst 1. [C]ałe życie społeczne, w tym również gospodarcze, powinno się opierać na spontanicznie tworzonemu porządku. Najlepszym przykładem kształtowania się spontanicznego porządku jest rynek, uznany za miejsce, na którym funkcjonuje ogromna liczba podmiotów mających różne preferencje i różne oczekiwania. Te preferencje kształtują poziom cen, który z kolei stanowi źródło informacji dla podmiotów ekonomicznych.

Tekst 2. [Z]asada pierwszeństwa pracy przed kapitałem jest postulatem należącym do porządku moralności społecznej, który to postulat posiada swoje kluczowe znaczenie [...]. Praca w jakimś sensie jest nierozłączna od kapitału i nie przyjmuje w żadnej postaci owej antynomii, czyli rozłączenia i przeciwstawienia w stosunku do środków produkcji, jakie zaciążyło nad życiem ludzkim ostatnich stuleci w rezultacie założeń wyłącznie ekonomicznych. Jeżeli człowiek pracuje [...], to równocześnie pragnie, aby owoce tej pracy służyły jemu i drugim oraz ażeby w samym procesie pracy mógł występować jako współodpowiedzialny i współtwórca warsztatu, przy którym pracuje.

www[...]org.pl; www[...]ekonomia.net

Do każdego tekstu zawierającego poglądy w kwestiach ekonomiczno-społecznych przyporządkuj nazwę nurtu myśli politycznej, dla którego te poglądy są charakterystyczne. Odpowiedzi wybierz spośród: katolicka nauka społeczna, liberalizm, socjaldemokracja.

Tekst 1. – .....

Tekst 2. – .....

Zadanie 14. (0–2)

Przepisy prawne z konstytucji jednego z państw

Art. 148.1. Zgromadzenie Federalne [...] sprawuje najwyższą władzę w Federacji.

2. Zgromadzenie Federalne składa się z dwóch izb [...].

Art. 175.2. Członków Rady Federalnej wybiera Zgromadzenie Federalne po każdym całkowitym odnowieniu Rady Narodowej.

Art. 176.1. Prezydent Federacji przewodniczy Radzie Federalnej.

2. Prezydenta Federacji oraz wiceprezydenta Federacji wybiera Zgromadzenie Federalne spośród członków Rady Federalnej na okres jednego roku.

libr.sejm.gov.pl

14.1. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Państwo, z którego konstytucji pochodzą przytoczone przepisy prawne, to

- A. Republika Włoska.
- B. Federacja Rosyjska.
- C. Konfederacja Szwajcarska.
- D. Republika Federalna Niemiec.

14.2. Oceń prawdziwość podanych zdań dotyczących państwa, z którego konstytucji pochodzą przytoczone przepisy prawne. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W tym państwie funkcjonuje system parlamentarno-prezydencki.	P	F
2.	W tym państwie występuje bikameralny parlament.	P	F
3.	System polityczny tego państwa cechuje dualizm egzekutywy.	P	F

Zadanie 15. (0–4)

Przepisy prawne z polskiej *Ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r.* [...]

Art. 18.3. Prezydent może odmówić podpisania ustawy i z umotywowanym wnioskiem przekazać ją Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Po ponownym uchwaleniu ustawy przez Sejm większością 2/3 głosów Prezydent w terminie 7 dni podpisuje ustawę [...].

Art. 29.2. Prezydent wybierany jest w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym, bezwzględną większością ważnie oddanych głosów.

Art. 32.1. Prezydent sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie stosunków zagranicznych.

Art. 35.1. Prezydent jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 38.2. W sprawach szczególnej wagi dla Państwa Prezydent może zwoływać posiedzenia Rady Ministrów i im przewodniczyć.

Dz.U. 1992, nr 84, poz. 426.

15.1. Odnosząc się do dwóch spośród przytoczonych przepisów prawnych i obecnych uregulowań w danym zakresie, uzasadnij, że pozycja ustrojowa Prezydenta Rzeczypospolitej wynikająca z aktu prawnego, którego fragmenty przedstawiono, różniła się od tej uregulowanej w obecnie obowiązującej *Konstytucji RP*.

- .....
- .....

15.2. Podaj rok utraty mocy obowiązującej aktu prawnego, z którego pochodzą przytoczone przepisy prawne.

.....

15.3. Wyjaśnij, dlaczego akt prawny, z którego pochodzą przytoczone przepisy prawne, jest określany jako *mała konstytucja*.

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	13.	14.1.	14.2.	15.1.	15.2.	15.3.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	2	1	1
	Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 16. (0–1)

Przepisy prawne z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 115.1. Prezes Rady Ministrów i pozostali członkowie Rady Ministrów mają obowiązek udzielenia odpowiedzi na interpelacje i zapytania poselskie w ciągu 21 dni. [...]

Art. 199.1. Trybunał Stanu składa się z [...] członków wybieranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu. [...]

Dz.U. [...], nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 3 marca 2021 r.).

Do każdego z przytoczonych przepisów prawnych dopisz nazwę właściwej funkcji Sejmu RP.

Art. 115.1. – .....

Art. 199.1. – .....

Zadanie 17. (0–1)

O organach samorządowych gminy w Rzeczypospolitej Polskiej

Opis 1. Jest to organ wykonawczy gminy, który kieruje bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentuje ją na zewnątrz. Do jego kompetencji należy: przygotowywanie projektów uchwał, wykonywanie budżetu, gospodarowanie mieniem komunalnym.

Opis 2. Jest to organ stanowiący i kontrolny. Uchwala statut gminy, gminny budżet oraz inne akty prawa miejscowego w formie uchwał.

Na podstawie: Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95, z późn. zm. (stan prawny na 3 marca 2021 r.).

Do każdego opisu kompetencji dopisz nazwę właściwego organu w gminie wiejskiej.

Opis 1. – .....

Opis 2. – .....

Zadanie 18. (0–3)

Przepisy prawne z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 8. § 1. Każdy człowiek od chwili urodzenia ma zdolność prawną.

Art. 11. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 12. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu, oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

Art. 14. § 1. Czynność prawna dokonana przez osobę, która nie ma zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

§ 2. Jednakże gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należącą do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych.

Art. 17. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

Dz.U. [...], nr 16, poz. 93, z późn. zm. (stan prawny na 3 marca 2021 r.).

18.1. Podaj nazwę kodeksu, w którym zamieszczono przytoczone przepisy prawne.

.....

18.2. Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe. W każdym przypadku uzasadnij odpowiedź, odnosząc się do unormowania z przytoczonych przepisów prawnych.

1.	Adam, urodzony w 2016 roku, mógł być w 2019 roku spadkobiercą części majątku swego zmarłego dziadka na drodze dziedziczenia testamentowego.	P	F
----	---	---	---

Uzasadnienie – .....

.....

.....

2.	Czynność prawna w postaci zakupu w 2019 roku przez Annę, urodzoną w 2010 roku, paczki lizaków za 6 złotych w hipermarkecie jest ważna.	P	F
----	--	---	---

Uzasadnienie – .....

.....

.....

Zadanie 19. (0–1)

Fragment dokumentu

Dnia 11 kwietnia 2019 r. w mojej Kancelarii Notarialnej stawili się:
1) Jan Kowalski [...];
2) Adam Nowak, działający jako pełnomocnik w imieniu i na rzecz Przedsiębiorstwa Budownictwa Mieszkaniowego [...].
Zawarto umowę: O ustanowienie odrębnej własności lokalu i sprzedaży [...].

Na podstawie: www.bankier.pl

Rozstrzygnij, czy dokument, którego fragment przedstawiono, jest aktem administracyjnym. Dokończ zdanie uzasadnienia – zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – Dokument, którego fragment przedstawiono,

A. jest oświadczeniem woli dwóch równoprawnych stron.

B. został sporządzony przez organ administracji publicznej.

C. rozstrzyga spór między dwiema stronami postępowania sądowego.

D. narzuca Adamowi Nowakowi jako jednej ze stron zobowiązania wobec państwa.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	16.	17.	18.1.	18.2.	19.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	2	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 20. (0–1)

Z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego
Czy zmiana lub uchylenie kilku prawomocnych postanowień, stwierdzających nabycie spadku po tym samym spadkodawcy, następuje w trybie określonym w art. 679 k.p.c. czy w trybie art. 403 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.?

www.[...].pl

Podaj nazwę organu władzy sądowniczej w Rzeczypospolitej Polskiej mającego możliwość rozpatrzenia wniosku, którego fragment przedstawiono.

.....

Zadanie 21. (0–2)

Fragment pisma sądowego

Rzeszów, 3 czerwca 2019 r.	
Eustachy Ebacki al. Piłsudskiego 128 35-001 Rzeszów	Prezes ... 1. [NAZWA SĄDU] w Rzeszowie ul. Kustronia 4, 35-303 Rzeszów
2. [NAZWA PISMA] o wyznaczenie obrońcy z urzędu	
Na podstawie art. 78 § 1 k.p.k. proszę o wyznaczenie dla mnie obrońcy z urzędu do postępowania, w którym jestem oskarżony o kradzież z włamaniem, tj. o występpek określony w art. 279 § 1 ..... 3. [NAZWA KODEKSU] .	

Na podstawie: www.rzeszow.[...].gov.pl

Uzupełnij fragment pisma – wpisz nazwy zastąpione numerami 1., 2. i 3.

1. ....
2. ....
3. ....

Zadanie 22. (0–2)

O polskim systemie podatkowym

Innym powodem narastania nierówności w dochodach może być nasz system podatków od dochodu. Po wprowadzeniu PIT w pierwszej połowie lat 90. system stopniowo ewoluował do postaci, jaką mamy dzisiaj – czyli niemal liniowego. Stawki PIT, co prawda, mamy dwie, ale na tę wyższą, 32-procentową, łapie się zaledwie 3 proc. podatników. Ale to jeszcze nie jest decydujące. Gorzej, że w systemie jest wyrwa w postaci 19-procentowego liniowego PIT dla działalności gospodarczej. [...] W ciągu ośmiu lat przeciętny dochód bogatego liniowca wzrósł

o 18 proc. Zamożny podatnik rozliczający się z fiskusem według skali zwiększył [...] [go] w tym czasie o 5,6 proc. [...] [N]a liniowy PIT uciekają dobrze opłacani specjaliści, którzy, pracując na umowach o pracę, musieliby płacić 32-procentowy podatek. Zachęt, aby się samozatrudnić, mają więcej, np. ryczałtowe składki ZUS. Przy dochodzie rzędu 25 tys. zł miesięcznie (a najbogatsi liniowcy taki średni dochód brutto uzyskiwali w 2015 r.) wynoszą ich one około 1200 zł – czyli niecałe 5 proc. tego dochodu. A to dużo mniej niż ponad 19 proc., jakie musi zapłacić etatowiec. To sprawia, że system staje się wręcz regresywny.

J. Kapiszewski, M. Chądzyński, *Jak rozciągała się siatka płac, czyli skąd się wzięły nierówności płacowe w Polsce, 2017*, serwisy.gazetaprawna.pl

22.1. Odnosząc się do tekstu, wyjaśnij, w jakiej sytuacji stawka podatku PIT nie jest progresywna.

.....
 .....

22.2. Sformułuj argument i kontrargument do tezy: *przedstawione w tekście działania podatników wybierających samozatrudnienie są dla nich korzystne.*

Argument – .....

.....

Kontrargument – .....

.....

Zadanie 23. (0–1)

Przepisy prawne z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 40. Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. [...]

Art. 60. Obywatele polscy korzystający z pełni praw publicznych mają prawo dostępu do służby publicznej na jednakowych zasadach.

Art. 68.2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. [...]

Art. 84. Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie.

Dz.U. [...], nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 3 marca 2021 r.).

Do każdej nazwy rodzaju praw i wolności człowieka przyporządkuj numer artykułu z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, w którym unormowano prawo lub wolność tego rodzaju.

Prawa i wolności ekonomiczne i socjalne – .....

Prawa i wolności polityczne – .....

Prawa i wolności osobiste – .....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.	21.	22.1.	22.2.	23.
	Maks. liczba punktów	1	2	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 24. (0–2)

Przepisy prawne z *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*

Art. 34. Trybunał może przyjmować skargi każdej osoby, organizacji pozarządowej lub grupy jednostek, która uważa, że stała się ofiarą naruszenia przez jedną z Wysokich Układających się Stron praw zawartych w Konwencji lub jej Protokołach. [...]

Art. 35.1. Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego, i jeśli sprawa została wniesiona w ciągu sześciu miesięcy od daty podjęcia ostatecznej decyzji.

Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284.

O skardze do ETPCz – sytuacja fikcyjna

Jan Jacki, obywatel Polski, odwołał się w terminie od niekorzystnej dla niego decyzji podjętej przez Starostę Powiatu Wyszowskiego do Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego. Ten utrzymał w mocy kwestionowane rozstrzygnięcie sprawy. W odpowiednim terminie, we wrześniu 2018 roku, Jacki zaskarżył decyzję do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. WSA uznał prawidłowe stanowisko organów obu instancji w rozpatrywanej sprawie. W styczniu 2019 roku Jacki złożył w tej sprawie skargę indywidualną do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu skonstruowaną według właściwego wzoru.

24.1. Rozstrzygnij, czy trybunał, którego dotyczą materiały źródłowe, miałby podstawy do rozpatrzenia wskazanej w tekście skargi Jana Jackiego. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do unormowania w przytoczonych przepisów prawnych.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....
.....
.....
.....

24.2. Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Trybunał, którego dotyczą materiały źródłowe, działa w ramach systemu ochrony praw i wolności człowieka stworzonego przez

- A. Radę Europy.
- B. Unię Europejską.
- C. Organizację Narodów Zjednoczonych.
- D. Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Zadanie 25. (0–1)

O instytucji międzynarodowej

[Powstanie tej instytucji, jak również Międzynarodowego Funduszu Walutowego,] wynikało z postanowień Konferencji Finansowej i Monetarnej Narodów Zjednoczonych odbywającej się w Bretton Woods. [...] [Instytucja ta] zajmuje się wspieraniem długofalowego wzrostu gospodarczego i zmniejszaniem ubóstwa w krajach rozwijających się. Pomoc ta jest

realizowana poprzez dotacje, niskooprocentowane pożyczki, a także pomoc techniczną, które to instrumenty są wykorzystywane w walce z ubóstwem, wspierają rozwój edukacji, ochronę środowiska, rozbudowę infrastruktury czy ochronę zdrowia.

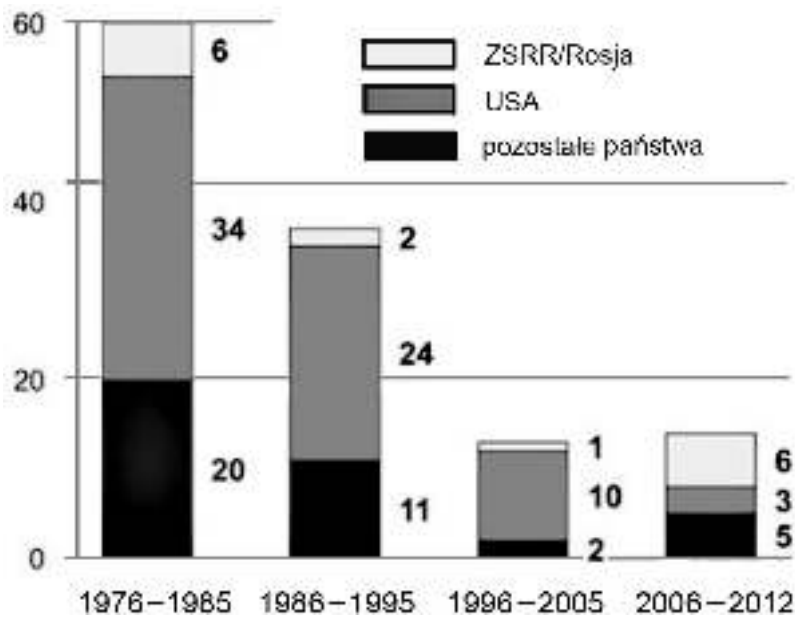
www.antykorupcja.gov.pl

Podaj pełną polską nazwę instytucji opisanej w tekście.

.....

Zadanie 26. (0–2)

Wykres. Stosowanie prawa weta przez stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ – liczba wet

Na podstawie: www.globalpolicy.org

26.1. Podaj nazwy państw stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ określonych na wykresie jako „pozostałe państwa”.

- .....
- .....
- .....

26.2. Rozstrzygnij, któremu typowi ładu międzynarodowego towarzyszyła większa liczba wet w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do danych z wykresu.

Nazwa typu ładu międzynarodowego – .....

Uzasadnienie – .....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	24.1.	24.2.	25.	26.1.	26.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 27. (0–3)

Fragment mapy politycznej Europy

O państwach w Europie

Opis A. Parlament proklamował niepodległość tego państwa w 2006 roku. Od 2010 roku jest ono kandydatem do członkostwa w Unii Europejskiej. W 2017 roku zostało członkiem NATO. Środkiem płatniczym jest w nim euro.

Opis B. To państwo ogłosiło niepodległość w 1991 roku. Jest ono członkiem NATO i Unii Europejskiej od 2004 roku, a od 2007 roku należy do strefy euro.

Opis C. To państwo ogłosiło niepodległość w 1991 roku, ale kontrola władz nad całym jego terytorium stała się faktem w 1995 roku. Jest ono członkiem NATO od 2009 roku i Unii Europejskiej od 2013 roku.

27.1. Do każdego opisu dopisz nazwę właściwego państwa i numer, którym oznaczono je na mapie.

	Nazwa państwa	Numer na mapie
Opis A.		
Opis B.		
Opis C.		

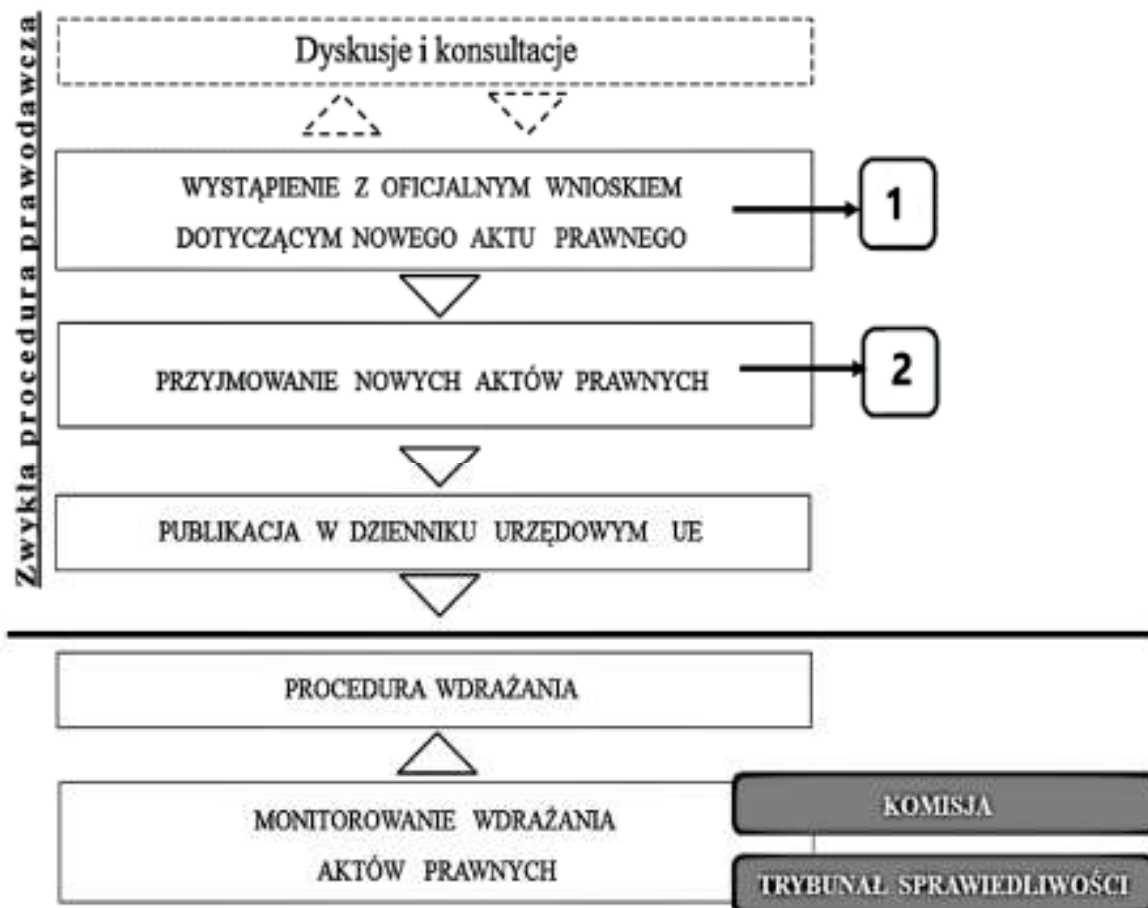
27.2. Podaj rok, w którym mapa stała się obowiązująca. Odpowiedź uzasadnij.

Rok – .....

Uzasadnienie – .....
 .....

Zadanie 28. (0–1)

Schemat. Procedura prawodawcza w Unii Europejskiej

Na podstawie: eur-lex.europa.eu

Uzupełnij schemat – do numerów 1 i 2 przyporządkuj nazwy właściwych instytucji Unii Europejskiej (do numeru 2 należy przyporządkować nazwy dwóch instytucji). Odpowiedzi wybierz spośród: Komisja, Parlament, Rada, Trybunał Obrachunkowy, Rada Europejska.

Instytucja 1 – .....

Instytucje 2 – ..... i .....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	27.1.	27.2.	28.
	Maks. liczba punktów	2	1	1
	Uzyskana liczba punktów			

Zadanie 29. (0–3)

Fotografia. Waszyngton, 13 września 1993 r.

www.history.com

O podpisaniu *Porozumienia z Oslo*

13 września 1993 roku premier Icchak Rabin oraz przywódca Jasir Arafat podpisali przed Białym Domem, w obecności Prezydenta USA, porozumienie (tzw. Oslo I), które było efektem kilkumiesięcznych tajnych rozmów prowadzonych w Norwegii przez obie strony konfliktu. Stało się ono ważną podstawą dalszych rozmów oraz punktem odniesienia dla przyszłych bilateralnych dokumentów (np. Oslo II).

Na podstawie: www.pism.pl

Fragment mapy politycznej Azji, Afryki i Europy

29.1. Uzupełnij tekst – podaj nazwę państwa (A.), cyfrę (B.), nazwę struktury polityczno-administracyjnej (C.) oraz nazwę nagrody międzynarodowej (D.).

Wskazani w materiałach źródłowych przywódcy z Bliskiego Wschodu podpisali porozumienie, które miało wygaszać konflikt w (A.) ..... – państwie oznaczonym na mapie numerem (B.) ..... Porozumienie to doprowadziło do utworzenia (C.) ..... , której pierwszym prezydentem został wskazany w tekście Jasir Arafat. Ci przywódcy otrzymali (D.) ..... „za ich wysiłki na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie”.

29.2. Rozstrzygnij, czy porozumienie przedstawione w tekście (tzw. Oslo I) było zawarte na zasadzie arbitrażu. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – .....

Uzasadnienie – .....
.....
.....
.....

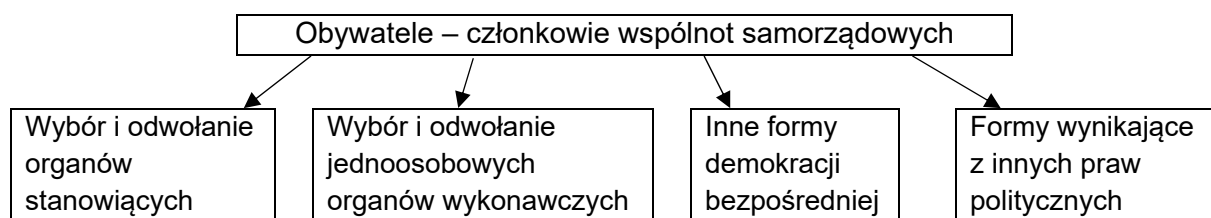
Zadanie 30. (0–12)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Temat 1.

Scharakteryzuj wpływ obywateli Rzeczypospolitej Polskiej na organy samorządu terytorialnego i na decyzje przez nie podejmowane, biorąc pod uwagę aspekty przedstawione na schemacie.

Schemat. Możliwości wpływu na organy samorządu terytorialnego i na ich decyzje

Temat 2.

Porównaj – na przykładach Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Francuskiej oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – różne modele systemów parlamentarnych opartych na współpracy legislatywy i egzekutywy, charakteryzując organy tych władz (parlamenty, głowę państwa i rządy).

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	29.1.	29.2.
	Maks. liczba punktów	2	1
	Uzyskana liczba punktów		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

